

*Н.П. Сафонік, кандидат економічних наук
(Національний авіаційний університет, Україна)*

Релокація підприємств як один із драйверів відбудови

У тезах проаналізовано особливості релокації підприємств в Україні. Проаналізовано територіальний та галузевий розподіл релокованих підприємств. Обґрунтовано необхідність безперервного інноваційного розвитку в контексті релокації підприємств та трансформації їх матеріально-технічного забезпечення.

Економічна боротьба в період військового стану відіграє важливу роль, адже військові дії вимагають мобілізації максимальної кількості ресурсів, спрямованих на протидію ворогу, як людських, так і фінансових. Відповідно це зумовлює необхідність не лише збройної боротьби, а і протидії на економічному, політичному, інформаційному фронті [6, с. 48]. Повномасштабне вторгнення на територію України значно вплинуло на функціонування підприємств внаслідок нових викликів, що пов'язані із руйнуваннями, значними фінансовими втратами, вимушеним призупиненням своєї діяльності через неможливість її здійснювати і т.д. Це все в своїй сукупності актуалізувало питання релокації підприємств закордон чи в більш безпечні регіони.

Переміщення підприємств із тих територій, які безпосередньо знаходяться чи наближені до зони бойових дій, у більш безпечні регіони сприяє відновленню економіки. Відповідно, починаючи з перших тижнів війни, Міністерство економіки України забезпечує реалізацію програми з релокації вітчизняних підприємств. Цифровізація процесу релокації забезпечується ДП «Прозорро.Продажі», за підтримки Мінцифри та національного проєкту Дія.Бізнес [4]. Стати учасником програми мають можливість всі підприємства, що знаходяться у регіонах, які постраждали від бойових дій, при чому релокація потужностей може бути як повна, так і часткова. Переміщення потужностей може здійснюватись до однієї із 9 областей (Львівська, Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська, Тернопільська, Вінницька, Хмельницька, Рівненська, Волинська області) [5]. До програми може долучитися будь-яке підприємство, здійснивши повну або часткову релокацію своїх потужностей. Програма поширюється на регіони, що постраждали від бойових дій. Відновлення економіки держави за рахунок переміщення підприємств з територій, що наближені або знаходяться у зоні бойових дій, в безпечні регіони може слугувати одним із драйверів відбудови економіки.

Проаналізувавши територіальний розподіл підприємств, що релокувались, бачимо, що більшість припадає на західні області (рис. 1). При чому, за підтримки урядової програми до більш безпечних регіонів переміщено близько 800 підприємств (серед великих компаній – ПАТ «Краматорський завод важкого верстатобудування», ТОВ «Сталекс», ТОВ «Корум «Дружківський машинобудівний завод»).

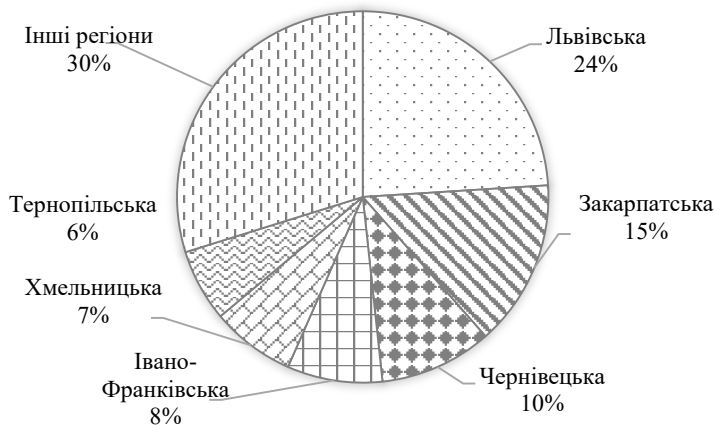

Рис. 1. Територіальний розподіл релокованих підприємств в Україні у 2022 році, %
Джерело: складно автором за даними [3].

Проаналізувавши галузевий розподіл релокованих підприємств, що вже мали змогу відновити свою діяльність на новому місці, бачимо, що це в переважній більшості підприємства у сфері оптової та роздрібної торгівлі, виробничі потужності вимагають менших зусиль для здійснення переміщення, до прикладу, чого не можна сказати про машинобудівні заводи, здійснити релокацію яких є значно складніше (рис. 2).

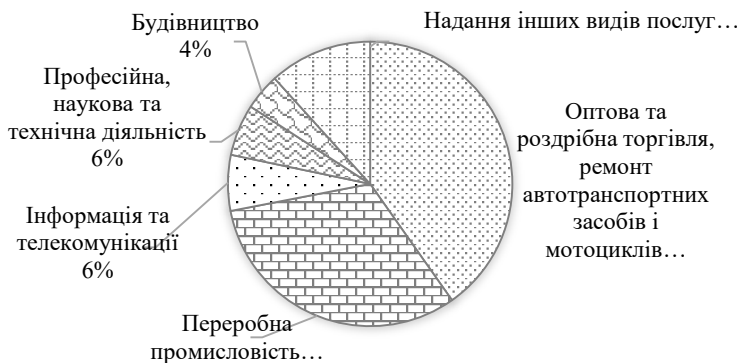

Рис. 2. Розподіл релокованих підприємств за видами економічної діяльності у 2022 році, %

Джерело: складно автором за даними [5].

Динамічність економічного середовища, вплив науково-технічних та інноваційно-цифровізаційних тенденцій в контексті релокації актуалізує

необхідність врахування інструментів превентивного управління з метою належної ідентифікації ризиків діяльності підприємств та своєчасного вжиття заходів, спрямованих на попередження виникнення кризових явищ, що сприятиме підвищенню рівня їх конкурентоспроможності та економічної стійкості [2], при чому «безперервний інноваційний розвиток, дозволить підприємству увійти у стадію стійкого якісного зростання і скоріше адаптуватися до змін економічного середовища» [7]. Зважаючи на значні втрати підприємств внаслідок війни, урахування інноваційних факторів розвитку сприятиме трансформації матеріально-технічного забезпечення, що дозволить скорочувати витрати та покращувати фінансові результати їх діяльності [1, с. 19].

Висновки: Таким чином, військовий стан зумовлює необхідність мобілізації ресурсів на всіх напрямках, в тому числі і на економічному. Одним із інструментів, що дозволяє підприємствам функціонувати надалі, якщо вони розташовані в зоні бойових дій, є їх релокація. Проте при прийнятті таких рішень необхідно враховувати безліч стримуючих факторів, безліч «за» і «проти» в контексті їх подальшого функціонування і розвитку. Загалом, варто враховувати інструменти і методи превентивного управління, які є гнучкими та характеризуються мобільністю, що сприятиме підвищенню ефективності їхнього функціонування та рівня конкурентоспроможності, забезпеченню власної платоспроможності, через постійний моніторинг і своєчасне запобігання виникненню кризових ситуацій.

Список літератури

1. Ареф'єва О. В., Сафонік Н. П., Кривенко Є. А. Фактори інноваційного розвитку системи матеріально-технічного забезпечення підприємства в умовах неотехнологічного відновлення. *Modern Economics*. 2021. № 30(2021). С. 13-20. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V30\(2021\)-02](https://doi.org/10.31521/modecon.V30(2021)-02)
2. Вовк О. М., Сафонік Н. П., Фрідріх Ю. В. Превентивне забезпечення безпеки і конкурентного статусу авіаційного підприємства. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2021. № 3 (75). С. 123-134. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/75.123>
3. За рік війни в більш безпечні регіони релоковано 800 підприємств. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&isSpecial=True&id=a700c206-722a-4752-b5bb-78a1063ae9db&title=ZaRikViiniVBilsh>
4. Платформа для релокації бізнесу в безпечні регіони. URL: https://prozorro.sale/marketplace_landing-page
5. Програма релокації підприємств. URL: <https://www.me.gov.ua/>
6. Сафонік Н.П. Особливості функціонування економіки України в умовах воєнного стану. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XIX Міжнародної науково-практичної конференції. Вільнюс: ГО «БАДНД», 07 березня 2022 р. С. 48-52. URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-19.pdf>
7. Arefieva O., Piletska S., & Arefiev S. (2018) "The Innovative Activity Of Enterprises As A Prerequisite For Sustainable Economic Development," *Baltic Journal of Economic Studies*, Publishing house "Baltija Publishing", vol. 4(1). DOI: 10.30525/2256-0742/2018-4-1-1-7